

**РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОДИНИЦІ ЯК ЧИННИК ЇЇ
ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ**

Гринащук І.І., викладач (ХНЕУ)

Обґрунтовано формування фінансової безпеки території за рахунок розвитку її фінансового потенціалу. На основі процесу типологізації адміністративно-територіальних одиниць з відповідним рівнем фінансового потенціалу за сукупністю кількісних та якісних показників визначено чинники формування фінансових загроз безпеці території.

Ключові слова: система кількісних та якісних показників фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці, типологізація, метод кластерного аналізу, фінансова безпека

Постановка проблем. та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Існування адміністративно-територіального поділу кожної країни спрямовано на створення певних умов до функціонування та розвитку окремої території. Оскільки основою поділу є наявність таких факторів як достатня кількість населення, територія, її податкова спроможність та забезпеченість фінансовими ресурсами, які, очевидно, відмінні один від одного для кожної адміністративно-територіальної одиниці, то і ступені економічного розвитку територій, відповідно, нерівні між собою. У додаток до перелічених кількісних показників функціонування адміністративно-територіальних одиниць, певний рівень їх економічного зростання задає система менеджменту території, тобто якість прийняття управлінських рішень органів місцевого самоврядування щодо сприяння такому зростанню.

Як доведено раніше, у роботі «Фінансовий потенціалу адміністративно-територіальної одиниці: сутність, проблеми розвитку та оцінювання» [1], синергійний ефект від взаємодії фінансових ресурсів території з можливостями органів місцевого самоврядування щодо активізації останніх

формують певний рівень її фінансового потенціалу, метою функціонування якого є задоволення економічного та соціального розвитку останньої. Нерівномірні рівні розвитку фінансового потенціалу окремих територій створюють загрози фінансовій безпеці як їх самих, так і країни у цілому. Тому, вирішення питання створення умов рівномірного розвитку фінансового потенціалу окремих адміністративно-територіальних одиниць є нагальним у державній та регіональній політиці забезпечення фінансової безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Різні аспекти дослідження економічної безпеки держави, регіонів, підприємств представлені у роботах багатьох відомих сучасних економістів науковців. Серед них слід відзначити О. Барановського, В. Гейця, Т. Клебанову, В. Пономаренко, Н. Чернову тощо [2, 3, 4]. Перелічені автори у своїх роботах не останнє місце відводять фінансовій безпеці суб'єктів різних ієрархічних рівнів, однак дещо обмежують дослідження останньої аспектами функціонування фінансово-кредитної сфери.

Метою статті є обґрунтування доцільності забезпечення фінансової безпеки адміністративно-територіальної одиниці за рахунок розвитку її фінансового потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Російський учений Л. Дуканіч у роботі «Типологизация регионов с учетом динамики классификационных признаков: некоторые методические подходы и решения» шляхом вирішення питань нерівномірності функціонування та розвитку адміністративно-територіальних одиниць пропонує ідеологію урахування єдиного та відмінного у соціально-економічному їх розвитку, яка побудована на основі їх типологізації з визначенням однорідних територіальних утворень [5]. За визначенням автора роботи [5] прийнятним методом типологізації соціально-економічних об'єктів є метод кластерного аналізу, який надає можливість виявлення природного їх розподілу на однорідні структурні утворення

(групи, таксони, кластери), що описані певним набором ознак, які їх характеризують.

Метод кластерного аналізу адміністративно-територіальних одиниць за рівнем розвитку їх фінансового потенціалу апробований на результатах аналізу кількісних та якісних характеристик фінансового потенціалу Кіровоградської, Луганської, Полтавської, Сумської та Харківської області у 2008 році.

Класифікаційними ознаками кількісної складової фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці є інтегральний індекс оцінки фінансового потенціалу визначеного за показниками рівня соціально-економічного розвитку території, наявності фінансових ресурсів та її фінансової стійкості.

Класифікаційні ознаки наявності відповідного якісного рівня фінансового потенціалу в межах визначення можливостей та бажання суб'єктів господарювання до його розвитку, оцінені за результатами соціологічного дослідження. Його респондентами стали працівники фінансових відділів та місцевих адміністрацій різного бюджетного устрою указаних вище адміністративно-територіальних одиниць [6].

Використання методу кластерного аналізу дозволило визначити типові групи областей з відповідним рівнем фінансового потенціалу за системою кількісних та якісних показників (рис. 1).

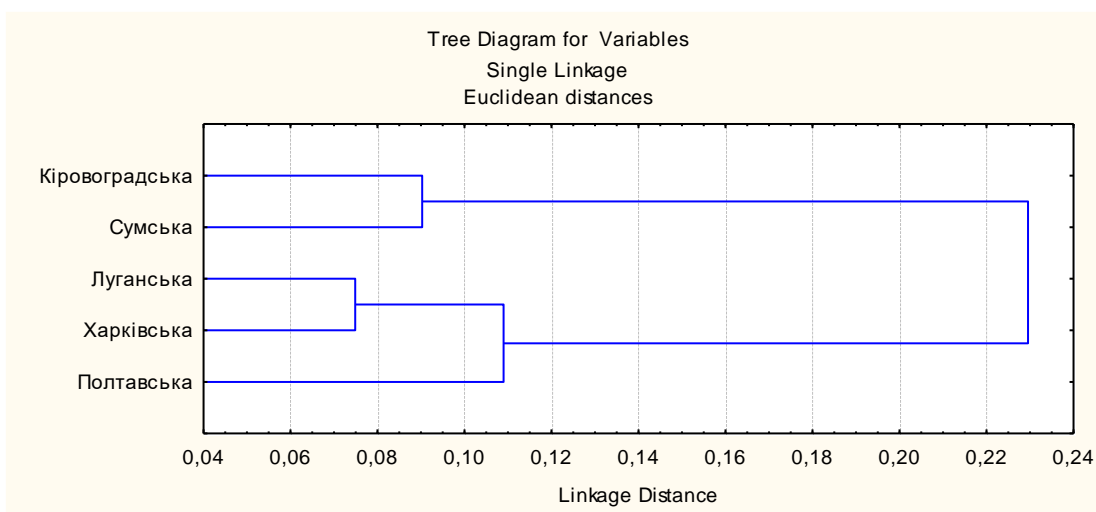

Рис. 1 Результат типологізації адміністративно-територіальних одиниць з відповідним рівнем фінансового потенціалу за сукупністю кількісних та якісних показників

Графічне відображення процесу типологізації на рис. 1 дозволяє виділити три типові групи адміністративно-територіальних одиниць за рівнем фінансового потенціалу на основі системи кількісних та якісних показників. До першого кластеру віднесена Полтавська область, до другого – Луганська та Харківська, до третього – Кіровоградська та Сумська.

Класифікувати ці кластери за рівнем фінансового потенціалу дозволяють середні значення показників, які покладені в основу його оцінки і визначені за допомогою використання методу К – середніх. Таким чином, їх значення вказують, що представником групи адміністративно-територіальних одиниць з найбільш високим рівнем фінансового потенціалу за системою кількісних та якісних показників є Полтавська область, до територій з середнім його рівнем – Луганська та Харківська, і отже адміністративно-територіальні одиниці третього кластера – Кіровоградська і Сумська області – віднесено до територій з низьким рівнем фінансового потенціалу.

Узагальнюючи результати теоретичного та практичного досліджень відносно визначення сутності та оцінки фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць можна зробити висновок, що на території Полтавської області досягнутий синергійний ефект від взаємодії наявних фінансових ресурсів та їх резервів із можливостями суб'єктів господарювання до їх активізації з метою забезпечення сталого економічного та соціального її функціонування та розвитку. Такий висновок ґрунтується на результатах оцінювання рівня фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці окремо за системою кількісних та окремо за системою якісних показників.

На рис. 2 наочно представлені результати кластеризації територіальних утворень за рівнем фінансового потенціалу на основі системи кількісних показників. Результати деревовидної кластеризації вказують на наявність трьох типів адміністративно-територіальних одиниць за рівнем фінансового потенціалу.

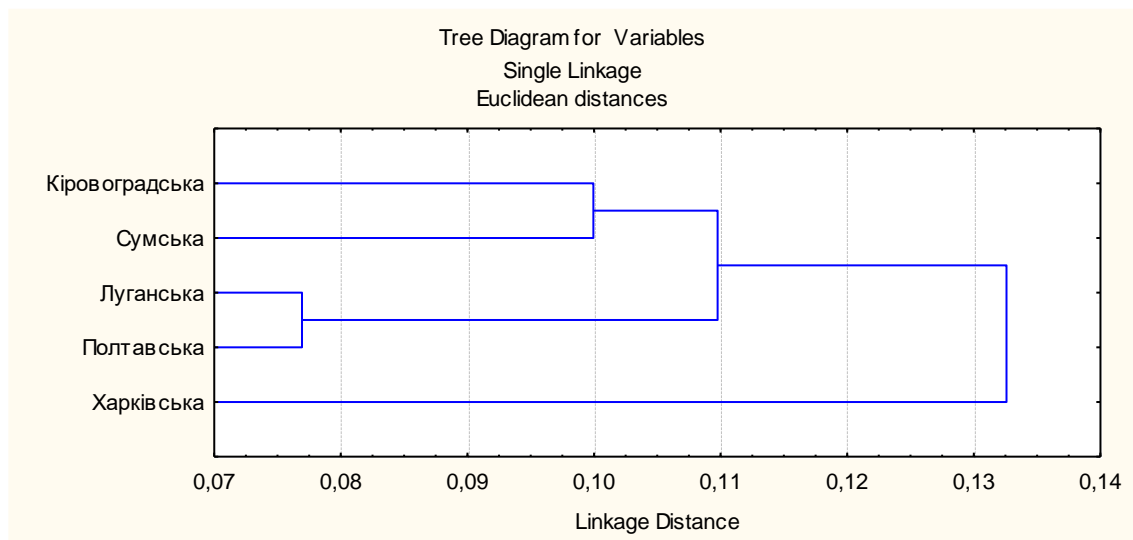

Рис. 2 Результат типологізації адміністративно-територіальних одиниць з відповідним рівнем фінансового потенціалу за системою кількісних показників

За результатами аналізу деревовидної діаграми рис. 2 можна виділити три типові групи територій за рівнем їх фінансового потенціалу на основі системи кількісних показників, а саме: рівня соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці, наявності фінансових ресурсів, фінансової стійкості та саме їх фінансового потенціалу. Середні значення таких показників дозволяють класифікувати адміністративно-територіально одиницю, що віднесено до другого кластеру, а саме: Харківську область, – як таку, що має найбільший рівень фінансового потенціалу; Луганську та Полтавську області (перший кластер), як області з середнім рівнем фінансового потенціалу; Кіровоградську та Сумську області

(третій кластер), як адміністративно-територіальну одиницю з найнижчим його рівнем.

Отже, за системою кількісних показників визначення рівня фінансового потенціалу спостерігається дещо інші результати. Якщо за сукупністю кількісних та якісних характеристик Полтавська область віднесена до території з найбільш високим його рівнем, то окремо за системою кількісних показників її віднесено до адміністративно-територіальних одиниць з середнім рівнем останнього. Така відмінність вказує на те, що при формуванні певного рівня фінансового потенціалу, як вказувалось раніше, відповідну роль відіграють як кількісні, так і якісні його характеристики. Очевидно, система менеджменту даної адміністративно-територіальної одиниці працює та налаштована на реалізацію програм загального соціально-економічного розвитку території, що ставиться за мету формування, функціонування та використання її фінансового потенціалу.

Протилежна ситуація склалась для Харківської області. За результатами кластерного аналізу за рівнем фінансового потенціалу на основі системи кількісних показників вона класифікується, як адміністративно-територіальна одиниця з високим його рівнем, за сукупністю кількісних та якісних показників, – як територія з середнім рівнем фінансового потенціалу. Тобто, не зважаючи на високі показники наявності ресурсної складової фінансового потенціалу, система адміністрування даної адміністративно-територіальної одиниці занизька, адже не здатна забезпечувати функціонування та розвиток сформованого рівня фінансового потенціалу. Така байдужа позиція суб'єктів господарювання Харківської області може негативно відбитись на подальшому рівні соціальної забезпеченості області, її фінансовій незалежності, на можливостях до розвитку та виступає чинником формування фінансових загроз безпеці території.

Висновки. Проведене дослідження типологізації адміністративно-територіальних одиниць з відповідним рівнем фінансового потенціалу за сукупністю кількісних та якісних показників дозволило визначити чинники,

що стримують процес розвитку останнього та формують фінансові загрози безпеці території. Очевидно, що фінансова безпека території не обмежується стабільністю функціонування фінансово-кредитної її сфери.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гринащук І.І. Фінансовий потенціал адміністративно-територіальної одиниці: сутність, проблеми розвитку та оцінювання // «Вісник економіки транспорту та промисловості». – 2009- №26. – С. 66-72.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): [монографія] / О.І. Барановський. – К.: КНТЕУ, 2004. – 759 с.
3. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство [Текст]: Монографія / В. М. Геєць [та ін.]; відповід. В. М. Геєць. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
4. Пономаренко В.С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование: [монографія] / В.С. Пономаренко, Т.С. Клебанова, Н.Л. Чернова. – Х.: ИНЖЭК, 2004. – 364 с.
5. Дуканич Л.В. Типологизация регионов с учетом динамики классификационных признаков: некоторые методические подходы и решения // Экономический вестник Ростовского государственного университета. 2007. – Т. 5. – № 1. – С. 123-127.
6. Мартюшева Л.С., Гринащук І.І. Аналіз та оцінка системи управління ФПАТО // Економіка проблеми теорії і практики: збірник наукових праць. – Випуск 253:В 7 т. – Т. IV. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 1078-1091.